

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr K. SCHILDER, Kampen.

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; N. Baas, Amsterdam; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr E. T. v. d. Born, Helpman (Gr.); Ir B. ter Brugge, Almelo; Dr K. J. Cremer, Kampen; Dr R. J. Dam, Kampen; Dr A. C. Drogendijk, Dordrecht; Dr D. van Dijk, Groningen; Drs D. J. Galle, Kampen; Mevr. G. Gilhuis-Smitskamp, Mijdrecht; Dr J. H. Hagenbeek, Zwolle; Dr J. van Herksen, Ermelo; A. Janse, Biggkerke; Dr P. Jasperse, Leiden; Dr G. Keizer, De Steeg; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr E. D. Kraan, Vlaardingen; A. Kuiper, Utrecht; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr J. v. d. Linden, Zeist; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Drs Joh. Luijkenaar Francken, Rotterdam; Mevr. J. M. Th. Luijkenaar Francken-Schreuder, Rotterdam; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr A. Ringnads, Ermelo; P. J. Risseuw, 's-Gravenhage; C. Rijnsdorp, Rotterdam; A. Schilder, 's-Gravenhage; Dr G. K. Schoep, 's-Gravenhage; Dr R. Schippers, Wansword; Dr J. Smelik, 's-Gravenhage; Drs H. Smilde, Groningen; Drs H. Smitskamp, 's-Gravenhage; Dr N. Streefkerk, Wollega; D. Stroo, Bussum; J. Strikwerda, Zeist; Prof. Dr C. van Til, Philadelphia, Pa.; Dr J. Thijs, Zwolle; Dr C. Veenhof, Haarlem; Dr J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr M. Vreugdenhil, Meliskerke; Dr F. de Vries, 's-Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Franeker; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage; Jan Zwart, Zaandam.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan:
Prof. Dr K. SCHILDER, Vloedijk 101, Kampen.

Drukkers-Uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes.
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f 2.50 per halfjaar bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f 7.50 en voor Ned.-Indië f 6.— per jaar.
Advertentiën: 25 ct. per regel. — Losse nummers f 0.15.

Zij, die zich thans op ons blad abonneren, ontvangen de tot 1 April a.s. verschijnende nummers gratis.

INHOUD: Hoofdartikel: Eschatologie en prediking. II. — Uit de Schrift: De twaalf Apostelen met Hem. (Luc. 22: 14, 21). — Kerkelijk Leven: Prof. Hepp over de ziel. VI. Prof. Hepp en de „onpersoonlijke menselijke natuur“. Waarom heeft Prof. Hepp in z'n aanklacht iemand vergeten? Nieuwe raadselen. — Even Parkeeren: Het waschebeken en de handdoek. — Pop. Wet. Schetsen: „Het Proces tegen Jezus van Nazareth“. VI. — Muzikale Kroniek: Het „Rock der Psalmen“. IV. — Perschoonw. — Kerknieuws. — Dr H. H. Kuypers jongste aanval op de Theol. School.

HOOFDARTIKEL

Eschatologie en prediking.

II.

De hoofdgedachte van het voorgaande artikel was: alle dagen van deze wereld zijn eschatologisch. Wij mogen derhalve ons leven en ons werk niet abstraheren van het werk Gods in deze wereld. In Christus zijn wij mede-arbeiders Gods, die maar niet wat bezig gehouden worden in afwachting van wat komende is, maar aan wier werken God weder verbonden heeft het komen van de toekomstige eeuw (de aïon meloon). Hij kon ook aan ons werk weer verbinden de toekomstige eeuw, immers het is de Heere Zelf, Die in ons werkt het willen en het werken naar Zijn welbehagen. (Fil. 2: 13).

Wanneer nu de gansche geschiedenis eschatologisch moet gezien worden, kunnen wij ook omschrijven wat eschatologisch preeken is, wat wij daaronder te verstaan hebben. Het bestaat nog niet in het behandelen van eschatologische stoffen. Wij trachten dan voor de gemeente uiteen te zetten, wat de Heere doen zal in het „punt des tijds“. Zoo spreken wij van „lijdensstoffen“, „paaschstoffen“ en zoo zouden wij ook kunnen spreken van „eschatologische stoffen“. Eschatologisch preeken is den mensch als mede-arbeider Gods aan het werk zetten, hem laten beginnen in zijn historisch bestaan-van-heden aan het concrete gebod Gods, gelijk dat mogelijk geworden is in Jezus Christus. Immers het doel van alle evangelie-prediking is het aanbod der genade en verzoening, maar met het bevel om nog heden in te gaan in den wijngaard van den Vader, en weer aan het werk te gaan, omdat deze God en Souverein en Vader niet veranderd is, en nog immer van den mensch vraagt, wat Hij eenmaal in 't paradijs geeischt heeft.

Wij zouden dan ook kunnen zeggen, dat alle prediking eschatologisch moet zijn: de oproep, dat er weer een mogen is (gerechtigd in Christus) dat er weer een kunnen is (geheiligd in Christus) en dat het moeten onveranderd is gebleven (wie heeft dien zal gegeven worden en hij zal overvloedig hebben, maar wie niet heeft, van dien zal genomen worden ook wat hij heeft).

En nu mag, geloof ik, gezegd worden, dat onze prediking over het algemeen niet „ingesteld“ is op dezen eschatologischen genaderoop, heden weer in Christus den ouden mensch af te leggen en den nieuwen mensch aan te doen, en weer te keeren tot dat, wat van den beginne was, en weer te werken in verbondsgemeenschap met Hem, die ons vandaag den aïon meloon beloofd heeft in Christus Jezus. Is dit wederkeeren niet het-zich-bekeeren? Onze prediking wordt evenwel maar al te veel geconstrueerd van uit — wat ik noemen wil — het „hemel-schema“. Zij heeft

tot hoofdgedachte gekregen den hemel, het zalig heengaan, het in den Heere sterven. Dit is het schoonste wat van een mensch gezegd kan worden: „in Jezus ontslapen“. Ik herinner mij een vraag bij kerkvisitatie of er ook zegen was op de bediening des Woords en deze vraag werd aldus nader toegelicht, of wij ook in de gemeenten hoorden van geloofsverzekerdheid op het sterfbed. Onze prediking bewijst, dat wij van het christendom gemaakt hebben een christendom-van-straks. Christus krijgt pas eigenlijk betekenis voor ons als wij sterven, en de glorie van Zijn werk daar gaan wij pas van genieten in den hemel. De hemel is op deze wijze het eindpunt van ons verlangen geworden. En wie vermoet zich nog met wat nog daarna komt — de antichrist, de wereldafbraak, het geopenbaard worden voor den rechterstoel van Christus. Zulks past niet in dit „hemel-schema“. En onderwijl verbazen wij ons, dat er ondanks het „vele en goede preeken“, zoo weinig blijdschap en geloofs-verzekerdheid gevonden worden, en dat zooveel als pelgrims op weg naar de Godsstad strompen in plaats van loopen zonder moede te worden. Ja wij verbazen ons zoozeer, dat indertijd in het „Calvinistisch Weekblad“ artikelen verschenen met als opschrift: „Zijn wij doodgeprekt“.

En van dit hemel-schema moeten wij verlost worden (Als ik goed zie voert dit „hemel-schema“ ons regelrecht naar het Barthiaansche kamp). De prediking moet uitgaan van den evangelischen oproep in Christus het leven aan te pakken naar de wet Gods, om alzoo met Christus erfgenamen der wereld straks te zijn. De blijdschap moet gepredikt worden, dat zulks weer kan in Hem. De verkiezing moet gepredikt worden vandaag weer mede-arbeiders Gods te zijn. De glorie moet gepredikt worden van een wereld, die verlost is, en waarin Christus dagelijks triumfeert. De verantwoordelijkheid moet gepredikt worden, dat buiten Christus het leven dood is en geen mensch „heeft“, wanneer hij voor Zijn rechterstoel verschijnen moet. Zijn „deel“ is dan buitenste duisternis. De belofte moet gepredikt worden, dat de HEERE als de Getrouwe en Waarachtige met ons mede-optrekt, en ons doet volharden tot het einde. Wij behoeven ons niet bezorgd te maken voor ons „deel“ met Christus (Ik ga heen om U plaats te bereiden Joh. 14: 2), wij moeten ons bezorgd maken om het woord van Christus: die is mijn broeder en mijn zuster, die daar doet den wil des Vaders. Van alles, wat gehoord is, is dit nog het einde van de zaak: vrees God en houd Zijn geboden, Pred. 12: 13.

Wie zóó preekt, preekt eschatologisch. Hij roept op tot het dienen van den HEERE in deze wereld, tot gehoorzaamheid om weder in te gaan in het werk Gods, nu in Jezus Christus. Hij behoeft het oordeel niet te vreezen een gemeente dood te preeken, want hij maakt ernst in de prediking met het „Zoo gij Mijn sleem dan heden hoort“. De herten moeten nu openbaar worden, gehoorzaamheid of ongehoorzaamheid aan dezen evangelischen oproep. Onder zulk een prediking krijgt niemand gelegenheid om zijn keus uit te stellen, om te zeggen „straks“, het is nog tijd genoeg; het hemel-schema ontleent aan het Woord Gods juist zijn klem en kracht.

En de vrucht van deze eschatologische prediking? Wel zij zal alleruist deze zijn: geloofs-blijdschap en geloofsverzekerdheid komen met deze prediking mee. Wij doen vandaag, alsof wij het zijn, die geloofsverzekerdheid moeten bijbrengen. Wij verbazen ons, dat zij niet komt na zooveel preeken er over. Maar zij komt met de schriftuurlijke prediking mee. Immers deze roept den mensch op tot het werk in het koninkrijk Gods. En God de HEERE versterkt den werker in Zijn koninkrijk. Hij, de Souverein en Vader doet de geloofsverzekerdheid meegroeien met

de werken des geloofs. Fil. 2: 13 is in dit verband zeer leerzaam. De geloovige mede-arbeider zal deze waarheid ook beamen. De werkelijkheid klopt hier met de Schriften. Wij moeten geloovig preeken d.w.z. den evangelischen oproep doen hooren, gelijk boven omschreven. God de Heere schenkt geloofsverzekerdheid aan ieder, die Hem gehoorzaamt en tot Zijn dienst ingaat. Dat is de belofte aan elken werker. Hij maakt deze belofte ook waar. Laten wij dan in de prediking oproepen tot geloof en bekeering om vandaag in Christus de verzoening aan te grijpen, en in Zijn kracht weer het gebod te doen, onder de rijke belofte nu met Hem den aïon meloon te bereiken. Naar Gods eigen belofte zal dan groeien de geloovige levens- en werkgemeenschap, welke ook vast verzekerd is van de genadegiften Gods in Jezus Christus, en welke ook zeer begeerig is naar de vaste spijs, hetwelk is Zijn Woord. Laten wij weer eens precies vragen, wat God ons in de bediening des Woords heeft toevertrouwd. Het preeken zelf is ook een geloofswerk.

De vrucht van deze eschatologische prediking? Zij zal m.i. ook deze zijn, dat de zelfbeproeving of het zelfonderzoek weer komt ter plaatse, waar zij hoort. Is de „kenmerken-prediking“, waarover veel gesproken en geschreven wordt, niet een gevolg van ons „hemel-schema“? Wie mag nu zeggen, dat hij straks in zal gaan, wie mag nu gelooven, dat hij met Christus alles zal beërven? Immers naar dit hemel-schema wordt de mensch niet opgeroepen tot geloofsgehoorzaamheid in het heden, waaruit vanzelf moeten groeien zijn geloofswerken, zijn „kenmerken“, van Christus te zijn, en in geloofsgemeenschap met Hem te arbeiden in deze wereld, en te hopen op den aïon meloon.

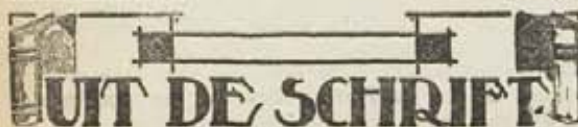
Maar de prediking, welke de genade en verzoening vandaag stelt en het gebod om te werken, deze prediking geeft nu aan de zelfbeproeving haar rechte plaats. Want deze is er nu elken dag in het leven van den mede-arbeider Gods. De „kenmerken-prediking“ wil zeggen, wie gelooven mag. Zij wil tenslotte doen, wat God alleen werkt in de bediening van Zijn Woord. Zij overschrijdt de grenzen. De eschatologische prediking zegt: wie geloof, vertoont ook vruchten des geloofs, Cat. 24. Zij predikt: Uw zelfbeproeving of gij in het geloof zijt, is er elken dag, omdat gij elken dag met Christus te doen krijgt. Die u Zijn geboden oplegt. Zij predikt: gij wordt al werkende verzekerd, al werkende komen de vruchten des geloofs, al werkende herkent gij in uw leven de trouw van den God des verbonds. Die u volharden doet tot het einde. Wie zóó preekt, moet gelooven, dat er komen zal een koninklijk priesterdom, dat opvast in genade en kennis, dat zich laat bevelen door Christus den Heere, dat de zelfbeproeving kent, omdat het ernst maakt met de geboden Gods, dat vruchten des geloofs vertoont als genadewerk Gods aan dit koninklijk priesterdom, en dat in die vruchten herkent de eeuwige trouw van den God der verkiezing. De „kenmerken-prediking“ wil o zoo ernstig zijn, maar zij mist de klem van het concrete gebod Gods om HEDEN in Zijn wijngaard te werken, om in Zijn wijngaard de vruchten des geloofs te vertoonen. De kenmerken-prediking wil mij zekerheid geven aangaande straks (hemel-schema) en ik moet vandaag zeker weten, dat ik Christus achterna loop, Die mij ten eeuwigen leven vergadert.

Ik geloof, dat wij met deze dingen ernst moeten maken. De eschatologie heeft ons alles te zeggen voor de prediking. Wij worden vandaag aan het werk gezet. Maar dan groeien wij ook met de werken mee. Dan moeten wij vandaag ook uit de werken verzekerd worden, of wij van Christus zijn. Dan moet de aïon meloon al schooner en al krachtiger ons gaan wenken, naarmate wij in den aïon houtos werken tot Gods eer. Maar dan moet

de prediking ook volkomen ernst maken met de evangelische noodiging: „zoo gij Mijn stem dan HEDEN hoort!"; ook ernst maken met het geloof, dat wij gansch verzekerd worden aangaande „straks", naarmate wij „heden" getrouwd zijn in het dienen. En wij gaan opnieuw beseffen, dat preeken een geloofswerk is. En wij zijn niet meer bevreesd voor het verwijt van dood-preeken, want het Woord Gods is levend en krachtig en scherp-snijdender dan eenig tweesnijdend zwaard. Wij kennen weer de beving voor het Woord, om het in geloof te bedienen. Dan moet het komen: de schifting van gehoorzamen en ongehoorzamen, de geloofsverzekerdheid, het opwassen in genade en kennis, het vragen naar de gezonde leer, het leven in heiligmaking, de zelfbeproeving. Het moet komen, want Hij heeft het beloofd, Hij, Die gezegd heeft, dat Hij door de dwaasheid der prediking gaal zalig maken, die gelooven.

H.

v. d. B.

UIT DE SCHRIFT

De twaalf Apostelen met Hem.

„En als de ure gekomen was, zat Hij aan, en de twaalf Apostelen met Hem. .... Doch ziet, de hand desgenen, die Mij verraadt, is met Mij aan de tafel".

Lucas 22:14, 21.

De mededeeling van de viering van het laatste Pascha begint zoo schoon.

Hij zat aan, en de twaalf Apostelen met Hem. De twaalf Apostelen.

Het is, alsof er nog niets is gebeurd.

De kring is ongebroken.

Ze vormen samen een eenheid, de Heere met deze twaalf, die Hem steeds gebleven zijn in Zijne verzoeken, die Hij heeft doorgemaakt; ze vormen een eenheid met Hem, zij, die bij monde van een hunner eens hebben verklaard: Heere, tot wien zullen wij henegaan? Gij hebt de woorden des eeuwigen levens, toen vele van Zijne discipelen zich teleurgesteld van Hem afwendden, en niet meer met Hem gingen.

Ze zijn ook nu weer bijeen.

En het is niet zonder opzet, dat daarbij die naam „Apostelen" en ook het getal „twaalf" wordt genoemd. Het is heden een gedenkwaardig uur, en ze zijn hier samen nog bijeen als een uitwendig ongebroken eenheid.

De Heere met de Apostelen.

Met dien naam worden de twaalf hier genoemd. Waarom?

Wijl deze twaalf hier de vertegenwoordigers zijn van de Nieuw-testamentische Gemeente; van de Kerk in haar geheel.

* * *

De Heere heeft hier Zijn werk te doen.

Hij gaat voor Zijne Kerk het Heilige Avondmaal instellen.

En het is met het oog daarop, dat hier van „Apostelen" wordt gesproken.

Want de twaalf zijn ook discipelen, volgelingen van Jezus; Zijn leerlingen en jongeren.

Maar Hij zal ze straks uitzenden om het Evangelie te prediken en Zijne Kerk te gronden en te bouwen; en in die verhouding komen ze hier voor als de vertegenwoordigers van die Gemeente, die Hij op hen bouwen zal, en daarom worden ze hier ook genoemd met den naam, dien Hij Zelf hun vroeger reeds met het oog op dat werk had gegeven: Apostelen.¹⁾

In hen is heden de Kerk vertegenwoordigd.

En daarom is dat getal ook vol, en uitdrukkelijk vermeld: De twaalf Apostelen met Hem.

De Kerk is een eenheid, ééne algemeene Kerk, en zoo mag heden, nu de Heere aan die Kerk iets heeft te geven, aan dat getal, dat symbolisch de Kerk voorstelt, ook niet iets ontbreken.

Zoo is de kring ongebroken.

De Kerk, de ééne Kerk van Christus ontvangt heden uit Zijne Hand de teekenen van Zijn volbrachte werk.

De Twaalf Apostelen.

* * *

En toch — was daar alles wel één?

Die vraag mag met recht hier worden gesteld.

Er waren er twaalf, dat is waar.

Maar verdiende een van hen nog wel dien naam van Apostel des Lams? Hij was immers een paar dagen geleden, heel in het geheim naar de Overpriesters gegaan, en had hun aangeboden voor een gelegenheid te willen zorgen, dat ze zonder veel opzien den Heere in hun handen kregen; en hij had er geld voor gekregen.

Het verraad was dus feitelijk al gepleegd.

Die ééne „Apostel" hield zich niet bezig met de vraag, hoe hij straks de Kerk des Heeren zou bouwen en die vertegenwoordigen, maar hiermee: Hoe vind ik de beste gelegenheid om Hem den Oversten in handen te spelen?

Hij wist, dat zij de meest verbitterde tegenstanders des Heeren waren, en de bedoeling hadden Hem te doden.

1) Cf. Luc. 6:13.

En nu willen we liefst aannemen, dat Judas heeft gedacht, dat het wel niet tot dat uiterste zou komen en zoo'n vaart niet nemen, maar hij had zich dan toch aan de zijde van de vijanden des Heeren geschaard, voor geld tegen Hem samengespannen, en had daar heusch nog geen berouw van gekregen. Hij is nog bezig naar een geschikte gelegenheid te zoeken, en zal die heel binnenkort vinden en waarnemen.

Zoo bezien was de eenheid feitelijk gebroken. Innerlijk.

Maar het was nog niet publiek.

Judas bezat nog al de rechten van een Apostel des Heeren. Daartoe was hij door den Heere geroepen en de Heere heeft die roeping tot nu toe niet teruggenomen, en daarom kan Judas ook mee aanzitten als een vertegenwoordiger van de Kerk des Heeren en als zoodanig optreden.

Nu nog.

Zoolang het nog niet openbaar is, heeft Judas zijn rechten en de Heere laat hem die ook uitoefenen.

* * *

Daarmee was het innerlijk bij hem niet in orde. En de Heere wist dat wel.

Het was Hem wel bekend, dat Judas een afspraak had gemaakt met de Overpriesters, en nu naar een geschikt moment zocht om Hem te verraden.

Toch heeft Hij hem niet dadelijk ontmaskerd. Hij waarschuwt hem zelfs nog voor de laatste maal, opdat hij van zijn weg terugkeere.

In dien zin toch zullen we het Woord des Heeren hebben op te vatten, dat de hand desgenen, die Hem verraadt, met Hem aan de tafel is, en Hij vervolgens het „Wee!" over hem uitsprekt.

Het zij zoo; we hebben hier tegelijk toch ook te doen met een treffend iets: Daar zit de Heere aan met Zijne Kerk, en in die Kerk is innerlijk een breuk geslagen; ze is naar binnen niet volkomen, wat ze naar buiten vertoont.

En de Heere wist het...

Nog iets: Daar zit de Heere aan met Zijn Kerk aan de eerste viering van het Heilige Avondmaal, dat alleen voor de vergadering der ware geloovigen is ingesteld, en er is onder de aanzittenden een onheilige, zij het niet publiek.

Maar de Heere wist het...

Daar zit iemand, die behoort tot de twaalf Apostelen des Lams, van welke de Heere Zelf eens zeide, dat ze zitten zouden op twaalf tronen, oordeelende de twaalf geslachten Israëls; maar die ééne zal nimmer dien troon bestijgen: hij boog reeds voor den troon van satan.

En de Heere wist het...

Maar Hij heeft Judas niet verwijderd. Judas had hier zijn taak nog te doen en moest Hem ook daarin dienen. Hij wordt niet eerder verwijderd, dan hij publiek de zijde van de vijanden heeft gekozen, en dan zal hij nimmer weer een plaats innemen onder die „Twaalf Apostelen met Hem".

VAN RAALTE.

Wie wil zich belasten met het werven van abonnees op dit blad?

Aanmelding aan ons bureau te Goes.

KERKELUK LEVEN

Prof. Hepp over de ziel. (VI.)

Verleden week lieten we Prof. Dr A. Noordzij aan het woord. Wat deze in zijn commentaar op Ezechiël opmerkte, wees duidelijk uit, dat (tenzij deze theoloog er niets van zou begrepen hebben), de tegenwoordige hanteering van den term „levende ziel" — al gaat ze mij verder niet aan — meer respect verdient, dan Prof. Hepp er aan bewijst.

Deze week wilde ik iets opmerken omtrent het Nieuwe Testament, teneinde aan te toonen, dat Prof. Hepp op een enkel ingrijpend punt b.v. verschilt van Prof. Greijdanus.

Maar de andere artikelen nemen reeds zooveel plaats in (terwijl ik ze toch niet wil achterhouden, omdat ik geloof, dat ze de kwestie tot haar eigenlijke proporties helpen herleiden, en derhalve den vrede dienen), dat ik besloten heb, mijn vervolgartikel over „de ziel" te laten wachten deze week. Het is mij eerst te doen om de hoofdzaken; bij-zaken kunnen wel even wachten.

K. S.

Prof. Hepp en de „onpersoonlijke menselijke natuur".

Juist wilde ik een artikel beginnen onder dezen titel, in vervolg op wat ik verleden week reeds had opgemerkt, toen Ds C. Veenhof mij het artikel toezond, dat ik hieronder opneem. Ik zal derhalve zelf deze week zeer kort zijn.

Het artikel van Ds Veenhof zal den lezer reeds genoeg raadselen te verwerken geven. Eén wil ik er nog aan toevoegen: waarom wil Prof. Hepp de professoren Vollenhoven en Dooyeweerd binden aan formules uit dilemma's, die hij zelf, als 'er op aankomt, op zijn colleges niet zou aanvaarden? Waarom wil hij hen

terminologisch binden aan dogmatologische formuleringen, welke terminologie hijzelf op zijn colleges terzijde stelt?

Een ernstige vraag; zeer zeker. Maar dat ze gesteld moet worden, nu men aan de V.U. elkaar, ondanks de ter synode gedane waarschuwing, zoo bestrijdt, dat is zeker.

Een praalabele kwestie: mag ik spreken over wat Prof. Hepp op zijn colleges zegt? Ik meen het wel, als ik het maar niet in besloten vergaderingen of op mijn colleges doe (die zijn niet publiek, en daar ben ik dus niet te controleeren), doch daar, waar de controle voor ieder openstaat. Ik weet het: ik moet dan wel putten uit dictaten, die in geen deele letter voor letter voor rekening van den auteur liggen. Door hemzelf zijn ze ook niet gepubliceerd. Maar daar staat dit tegenover. Prof. Hepp citeert zelf in brochure II uit een geschrift (van Prof. Vollenhoven): „De eerste vragen der psychologie". Prof. Hepp citeert daaruit op bl. 71 van zijn brochure II; tot driemaal toe. Nu is deze brochure niet in den handel, en derhalve nog niet door den auteur ter publicatie overgegeven. Een klein staaltje van de manier, waarop de eene hoogleraar der V.U. den anderen voor het volk bestrijdt. Maar het is voor mij het bewijs, dat Prof. Hepp 'niet verkeerd zal vinden, als ik uit zijn „dictaten" citeer. Trouwens als ik hieronder uit dictaten van Prof. Hepp citeer zal, dan doe ik het uit geschriften, die wél in den handel zijn; men kan ze zoo maar koopen te Franeker en te Groningen bij erkende boekhandelaren. Natuurlijk mag ik niet van elk woord zeggen: dat zegt Prof. Hepp; dat ware dwaasheid. Wel mag ik het zeggen van de groote lijnen, die hij trekt.

Welnu: Prof. Hepp heeft op zijn colleges zijn best gedaan, de gereformeerde dogmatiek te verbeteren. Dat was nog in den tijd, toen men zulk loffelijk streven onder ons nog niet afmaakte met het verwijt, dat later Prof. Hepp zelf tegen anderen keeren zou: oorspronkelijkheidsziekte. Nu zijn in die stukken, waarin Prof. Hepp correcties aanbrengen wil, heel wat dingen, waar ondergeteekende niets van geloof, met name, als de poging tot verbetering van de belijdenis omtrent den drieëenigen God (volgens Prof. Hepp één in PERSOONLIJKHEID, en drie in IKKEN) wordt ingeleid met speculaties over Rom. 7 en Galaten 2, waar Paulus van TWEE IKKEN in zichzelf zou spreken¹⁾ en over allerlei zenuwpatiënten en dergelijke wrakken, die een „dubbel-ik" er op nahouden²⁾. Ik vind de eerste proeve „gematigd-biblicistisch", en de tweede nog heel wat erger. Maar we zouden ons daarover niet hebben uitgelaten, en alle predikanten en doctorandi van de Vrije Universiteit rustig met deze theorieën zich hebben laten oecupereen, ware het niet, dat Prof. Hepp optreedt als openbaar aanklager tegen anderer persoonlijkheids- en ik-theorieën (aanklager met selectie). Dan wordt het tijd te vragen: wat wil Prof. Hepp nu eigenlijk van de Gereformeerde Kerken in haar waardeering van de Vrije Universiteit? We zullen enkele dingen opmerken:

A. Als door de Professoren Dooyeweerd en Vollenhoven wordt gewezen op Grieksche invloeden in ons eigen theologisch denken en spreken (het eene is natuurlijk van het andere niet los te maken), dan drijft Prof. Hepp daarmee lichtelijk den spot („moet de heidensche filosofie enkel de rol van boeman spelen", bl. 11); en dan zegt „De Heraut": de bestreden richting heeft zelf van heidensche filosofie gesproken, als in de gereformeerde theologie ingeslopen, ergo, als Ds Kersten spreekt van „heidendom" in de Gereformeerde Kerken moet men de hand in eigen boezem steken. Dit laatste is wel wat erg vreemd; want Ds Kersten heeft (blijkens zijn levensgang) van Grieksche filosofie geen verstand, en denkt dus aan heel iets anders, als hij vet laat drukken: in de Gereformeerde Kerken heidendom! Hij bedoelt dan natuurlijk: dood is dood; wat niemand leert onder ons. Goed, — het zij zoo. Maar waarom zegt Prof. Hepp, als hij Prof. Vollenhoven rechtstreeks bestrijdt: „Hellenisatie! zoo ongeveer zou men — volgens Prof. Vollenhoven — kunnen noemen de ziekte, waaraan dogma... en theologie zouden hebben geleden en waarvan zij ook nu nog lang niet zijn hersteld"... om dan daaraan toe te voegen: „De gedachte kan in een Gereformeerd milieu aanspraak maken op oorspronkelijkheid". Waarom? Hij zelf heeft het zijn studenten geleerd, en wie bij hem studeeren gaat, moet dictaten bestudeeren, waarin hetzelfde staat³⁾. Prof. Hepp heeft op de over geleverde termen (ook in de belijdenis der drie PERSOONEN) uitvoerig critiek geoeft, ook in verband met hun afkomst uit de Grieksche filosofie. De Professoren Vollenhoven en Dooyeweerd hebben recht op even veel geduld als Prof. Hepp (met zijn „oorspronkelijkheden") nu reeds jaren aaneen geniet in de gereformeerde republiek der wetenschap.

B. Dit brengt ons op een ander chapitre. Wij vragen met Ds Vellenga: „wat drijft Prof. Hepp"? Wil hij anderen binden, ook terminologisch aan het gereformeerde belijden? Het lijkt er wel wat op. Immers, in „De Standaard" heeft indertijd het bericht gestaan (zie „Ref." 17 April 1936), dat er „een conferentie heeft plaats gehad, waarin Ds Steen en Prof. Waterink beide volkomen bereid bleken, mede te werken om alles te weren wat de rust en den vrede der kerken zou kunnen verstoren en hooge belangen zou kunnen schaden". Dat was — men weet het nog wel — toen Prof. Waterink allerlei (onherroepen) denkbeelden poneerde, die rechtstreeks vallen onder het vonnis van Prof. Hepp (sommige broeders, die tegenwoordig roepen om populaire redevoeringen, zelfs rectorale, hebben dat, ondanks de populariteit⁴⁾ van Prof. W.'s geschriften

nog niet be-
die volgende

„De Con-
gehoord

a. dat
de Zoon C.
Drieëenig
heeft aar-
vleesch m-
ziel of ge-
acht, niet
betreft;

h. dat a-
verklaard
bedoeld is
van oor-
de gering-
weggen
consta-
Steen in
elkander
verschille-
gerespect-

Eenigerm-
spelen in d-
geschreven

„Somm-
van pac-
lijk kun-
begin van
peering w

Ik meen,
polemie, g-
wel bewijst

Welnu: d-
Prof. Hepp
met ieman-
men bet-
zij is daar-
zelfs den ge-
ontkent, ze-
Wij voor o-
dan zelfb-
Maar nu

Terminolog-
„gereformee-
omdat „hét-
lend is. Pa-
scheiden t-
dat er vers-
dat zij afw-

Maar Pro-
de termin-
schappelijk
spreekt va-
„ikken" 5).
niet gebor-
Vollenhov-
omtrent „d-
naturen ve-
lijdenis sp-
de mensch-
liever: het

Zonder t-
deering va-
Men leit
van de la-
En als
met hem
gestelde vr-
verder vol-
de vierscl-
doen, dan
zij verw-
persoonlijk
„anhypost-
maar d-
daarom

Heiland „
men kan
een altern-
nen, h.v. c-
baar acht;
en strik
dilemma
aankom-
gebruik
Als dit
al heel w-
te zwijgen

1) We-
teerd)

„Wij
ikken
driev-
hiermed
één li-
zeggen
in ik?
in gaan
mogelijk
ceerde.
De per-
ik, maa-
heid la-
ikken li-
wezig.
(1927-
Hierna